

BİBLİYOGRAFYA :

Sahnûn, *el-Müdevene*, II, 476; Şâfîi, *el-Üm*, IV, 214; İbn Hazm, *el-Muḥallâ*, XI, 638; İbn Kudâme, *el-Muḡnî*, IX, 92; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-ḳadîr*, Bulak 1315-18, I, 111; "Ayise", *Mv.Fî*, I, 107-109.

YUNUS VEHBİ YAVUZ

AYKAÇ, Fazıl Ahmet

(1884-1967)

Daha çok mizahî şiirleriyle tanınan
Türk şair ve yazarı.

23 Temmuz 1884'te İstanbul'da doğdu. Babası, çeşitli yerlerde mutasarrıflık yapmış olan Mehmed Celâl Bey, annesi Sâbire Hanım'dır. İlk tahsilini Numûne-i Terakkî Mektebi'nde, rüşdiyeyi babasının mutasarrıf olarak bulunduğu Gümüşhane'de, idâdiyi Musul'da tamamladı. Süleymaniye kasabasında Şeyh Mahvî Efendi'den Farsça dersleri aldı. İstanbul'a döndükten sonra, önce Lycée Français'ye, ardından Sanâyi-i Nefîse Mektebi mimari şubesine devam etti; İstanbul'dan Paris'teki Ecole Libre des Science Politiques'in kurlarını takip etti.

Maarif Nezâreti Mekâtib-i Ecnebiyye Kalemî'nde çiraklık, Darphâne kâtipliği ve İzmir Valisi Kâzım Paşa'nın hususi kâtipliğinden sonra, Celâl Sahir'in çıkardığı *Seyyâre* mecmuasındaki yazılarının da tesiriyle 1908'de Dârülmualimîn'e hoca tayin edildi. Daha sonra Sanâyi-i Nefîse Mektebi'nde estetik ve mitoloji, İstanbul ve Galatasaray liselerinde edebiyat, felsefe, pedagoji, Fransızca ve usûl-i tercüme derslerini okuttu. 1929'da üçüncü dönem Elazığ milletvekili seçildi, yirmi yıldan fazla milletvekilliği yaptı. 5 Aralık 1967'de vefat etti, Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

On iki on üç yaşlarına kadar resim ve çizgiye ilgi duyduğunu söyleyen Fazıl Ahmet daha sonra şiirle meşgul olmuş ve ilk denemelerini *Seyyâre*'de yayımlamış-

tır. Bir süre Fecr-i Âti topluluğu içerisinde de bulunmuş, *Seyyâre*'den başka *Hilâl*, *Tanin*, *Akşam* gibi gazete ve mecmualarda mizahî yazı ve şiirler, felsefî ve ilmî makaleler neşretmiştir. Devrinde, kalemine "ucu pek sivri ve maktat pek keskin" sıfatı verildiği gibi kendisine de "edebiyat mâbedinin şeytani" denmiştir. Tenkitçi bir mizaca sahip olan Fazıl Ahmet, başta Abdülhak Hâmid, Recâizâde Ekrem, Süleyman Nazif ve Mehmed Emin (Yurdakul) olmak üzere devrin meşhur şahsiyetleriyle birlikte zamanındaki bazı hadiseleri alaylı bir dille tenkit etmiştir. Şiirlerinde keskin ve kıvrak bir zekânın mizahından çok, nazîre-mizah karışımı ve çoğu zaman basitleşen bir alay hâkimdir.

Gazete ve mecmualarda kalan şiir ve yazıları dışında kitap halinde yayımlanan eserleri şunlardır: *Terbiyeye Dâir* (İstanbul 1326); *Dîvançe-i Fâzıl der Vâsî Efâzıl* (İstanbul 1329); *Harman Sonu* (İstanbul 1335); *Kırpıntı* (İstanbul 1342/1924); *Şeytan Diyor ki* (İstanbul 1927); *Gelecek Asırlarda Tarih Dersi* (İstanbul 1928); *İkinci Sis* (İstanbul 1951). Ayrıca çeşitli konuşma, yazı ve hicivlerini *Fazıl Ahmet* ([*Hitabeler, şiirler, hicivler ve sâire*], İstanbul 1934) adıyla bir kitapta toplamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmail Habib [Sevük], *Türk Teceddüd Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1340, s. 678; a.m.f., *Edebi Yeniliğimiz*, İstanbul 1932, s. 475-479; Reşat Ekrem Koçu, "Aykaç, Fazıl Ahmet", *İst.A.*, III, 1599-1600; Zeynep Kerem, "Aykaç, Fazıl Ahmet", *TDEA*, I, 246.

KÂZIM YETİŞ

AYLIK ANSİKLOPEDİ

Server İskit tarafından
iki seri halinde yayımlanan
ansiklopedi.

Birinci seri 1 Mayıs 1944 tarihinde aylık fasiküller halinde yayımlanmaya başlanmış ve her ayın 15'inde çıkmaya devam ederek 15 Nisan 1949 tarihli 60. fasikül ile beş cilt olarak tamamlanmıştır. Aynı yılın temmuz ayında yayımına başlanan ikinci seri ise 1 Haziran 1950 tarihli 12. sayıdan sonra neşredilememiştir.

Aylık Ansiklopedi'nin ilk serisi Fransızlar'ın *Larousse Mensuel*'i örnek alınarak hazırlanmıştır. Yayıncının ifadeyle eser, "ansiklopediyeye girecek değer de olup bir ay zarfındaki hadise ve icaplar dolayısıyla ön plana giren mevzuları

hemen işleyip sütunlarına almakta, geçmişteki mevzuları da yıl dönümlerinin yeni aylara tesadüfû, yahut herhangi diğer bir vesile ile sayfalarına koymaktadır". Türkçe'de türünün hemen tek örneği sayılabilecek ve döneminde belli bir boşluğu doldurmuş olan eser, bu özelliği sebebiyle adındaki "ansiklopedi" kelimesine rağmen daha çok aylık bir dergi niteliğindedir. Ali Fuat Başgil, A. Süheyl Ünver, Fuad Köprülü, Ömer Rıza Doğrul, Peyami Safa, Selim Nüzhet Gerçek, Suut Kemal Yetkin gibi devrin tanınmış birçok fikir, sanat ve ilim adamı eserin yazar kadrosunu oluşturmaktadır. Fasiküllere ek olarak verilen dörder sayfalık ilâvelerde ise her ayın önemli iç ve dış olayları ile II. Dünya Savaşı kronolojisi ve V. cildin sonundaki indeks, eserden istifadeyi arttıran ve kolaylaştıran iki önemli özelliktir. Eserin bir başka özelliği de metinlerin resim, harita ve bazı marş ve şarkıların notalarıyla zenginleştirilmiş olması ve renkli tablolar ihtiva etmesidir.

Aylık Ansiklopedi'nin ikinci serisi birincisinden daha küçük boydadır. Ayrıca metin kısmı birinci seriden farklı bir şekilde ve üç ayrı forma halinde işlenmiş olup bunlardan ilki aktüalite, ikincisi tarih, üçüncüsü de birinci serinin devamı mahiyetindedir. Önceden yayımlanmış bazı makaleler yıl dönümleri münasebetiyle ve daha çok özetlenerek bu seride de yer almış, ilkinde olmayan konular ise diğerlerine nisbetle daha geniş olarak işlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984), İstanbul 1984, s. 232; "Aylık Ansiklopedi", *TA*, IV, 386; "Aylık Ansiklopedi", *İst.A.*, III, 1603; "Aylık Ansiklopedi", *TDEA*, I, 247.

KÂZIM YETİŞ

Fazıl
Ahmet
Aykaç

Aylık Ansiklopedi'nin iç ve dış kapağı

